

Monumentnummer*: 529930

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 08 januari 2007
Kadaster deel/nr 82898/170

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Culemborg Culemborg Gelderland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Culemborg	0			529
Culemborg	0			92
Culemborg	0			91
Culemborg	0			96
Culemborg	0			93
Culemborg	0			95
Culemborg	0			353
Culemborg	0			97
Culemborg	0			94

*Omschrijving***

Omschrijving

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. De historische tuin- en parkaanleg van De Bol bestaat uit twee delen:

1. Een kleine rechthoekige omgrachte structuur, waarop het speelhuis is gelegen;
2. Een zeer ruime tegen de onder 1. gesitueerde vierkante open ruimte, omgeven door omgreppelde laan, waarbinnen een kruisvormig lanenstelsel, eveneens aan weerszijden van greppels voorzien, die genoemde ruimte in 4 vierkante ruimten (grasland) verdeeld. De lanen zijn grotendeels met essen beplant, waartussen meidoorn. Het centrum van het kruis wordt door een meervoudige cirkelvormige aanplant van kastanjes gemarkeerd. Het ontwerp van deze vierkante plantage is voor het eerst te zien op een kaart van Nicolaas van Geelkercken uit ca. 1640 (Gelders Archief Arnhem) en wordt daar de "Kamp alleen" of "Vier Perken" genoemd. Deze

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

aanleg is omstreeks 1640 tot stand gekomen in opdracht van de graaf van Culemborg Phillips Theodoor van Waldeck Pyrmont. Tijdens de Franse bezetting in 1672-1673 werden de laanbomen gekapt, terwijl volgens een kaart uit 1749 zij weer zijn ingeplant. Volgens een verslag uit 1788 (vermeldt in Beltjes en Schipper, 'Culemborg: beeld van een stad', p.183) bestond de plantage uit "schone wandeldreven" die echter "te schaars bezogt, te min geëert" werden. Het speelhuis en bijbehorende aanleg deed vanaf 1859 tot in de eerste helft van de 20ste eeuw dienst als Campagna, buitenverblijf van de Pater Jezuïten. De in de eerste helft van de 17de eeuw onstane aanleg is tot op heden in structuur gaaf bewaard gebleven en is een in Nedeland uniek voorbeeld van een Renaissance aanleg bij een speelhuis. Alszodanig behoort De Bol nog tot de Renaissance-traditie van een geometrische of formele aanleg, waarbij het hoofdgebouw niet het hiërarchische centrum van de opzet van het complex vormt, maar waarbij de aanleg terzijde van het huis is gesitueerd.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang

-als uniek voorbeeld van een Renaissance-aanleg van een Nederlandse buitenplaats

-vanwege de gaafheid van de aanlegstructuur

-vanwege de ouderdom

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument